

ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО МИРУ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)/заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>I курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>60 годин / 2 кредити ЄКТС (лекції – 18 год., семінарські заняття – 18 год., СРС – 24 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор ,семінарські заняття: канд. філос .наук, доцент кафедри ТПУ Акімова Олена Андріївна, o.akimova@kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NjlxOTkxNjg5ODkz?cjc=x4cmeql</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Місія КПІ ім. Ігоря Сікорського - робити вагомий внесок в сталий розвиток суспільства шляхом інтернаціоналізації та інтеграції освіти, новітніх наукових досліджень та інноваційних розробок. Створювати умови для всебічного професійного, інтелектуального, соціального та творчого розвитку особистості на найвищих рівнях досконалості в освітньо-науковому середовищі. На шляху досягнення такої амбітної цілі здобувачам вищої освіти пропонується ознайомитися із засадничими принципами сталого розвитку, історією даної концепції, шляхами досягнення сталості як на рівні самоорганізації, так і на рівні управління складними соціо-економічними системами. Курс кастомізовано відповідно до потреб щодо формування комплексу компетентностей у майбутніх фахівців, що діятимуть у фаховій площині медіації та вирішення конфліктів. Разом з тим, знання та навички, отримані в результаті, зможуть стати в нагоді й фахівцям із суміжних сфер. Тож, особлива увага в ході вивчення дисципліни приділяється вивченню причин та факторів, які визначають перебіг соціальних конфліктів. Здобувачі освіти дізнаються як вибудовувати соціальну комунікацію з огляду на реалізацію цілей сталого розвитку та розбудови сталого миру.

Метою опанування дисципліни є формування у студентів комплексу знань, умінь та навичок, необхідних для ведення науково-обґрунтованого пошуку, дослідження та прогнозування поведінки складних соціальних систем крізь призму законів і принципів сталого розвитку, а також здатності попереджати або знижувати рівень ексакації можливих соціальних конфліктів у цих системах.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні підходи до розбудови сталого миру через запобігання конфліктів, забезпечення належної якості життя населення, рівня його благополуччя, пом'якшення проявів соціальної нерівності.

Дисципліна сприяє формуванню у студентів таких **компетентностей**:

ФК 4 Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень.

ФК10 Здатність застосовувати інструменти з оцінки конфліктогенного ризику та раннього попередження конфліктів у різних сферах життя та на різних рівнях взаємодії соціальних суб'єктів.

Після засвоєння навчальної дисципліни студенти мають продемонструвати такі **результати навчання**:

ПР01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології.

ПР03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Вивчення дисципліни спирається на знання, отримані в програмі попередніх років навчання (бакалаврат) у КПІ ім. Ігоря Сікорського, зокрема, в таких курсах як «Загальна теорія розвитку», «Екологічний менеджмент», «Україна в контексті історичного розвитку Європи», «Соціологія модерну та модернізації», «Сучасні соціологічні теорії», «Соціологічні дослідження соціальних структур, організацій та управління».

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Становлення концепції сталого розвитку: витоки ідеї, реакція та рішення світового співтовариств

Передумови виникнення концепції і визначення поняття «сталий розвиток». Сталий мир та сталий розвиток: співвідношення понять. Виміри та складові сталого розвитку. Роль людини в еволюціонуванні біосфери. Визначення меж зростання. Міжнародне співробітництво задля сталого розвитку.

Роль світових інституцій у забезпеченні сталого розвитку. Діяльність ООН у сфері реалізації концепції сталого розвитку та сталого миру. Цілі сталого розвитку та цілі тисячоліття. Ціль 16 сталого розвитку: сприяння розбудові справедливого, миролюбного та відкритого суспільства: базові терміни та визначення. Резолюції Ради Безпеки ООН та Генеральної асамблеї ООН щодо забезпечення сталого миру.

Метрики сталого розвитку. Поняття “інформація”, “дані”, “знання”. Вимоги до забезпечення належної якості інформації та критерії якості даних для метрики сталого розвитку. Джерела даних для вимірювання сталості: державна статистика, відкриті дані, соціологічна інформація, публічна інформація, великі дані. Поняття показників (індикаторів)

та агрегованих показників (індексів) оцінювання стану і розвитку суспільства та його складників, макроекономічні показники. Пізнавальні обмеження ВВП. Розмежування понять показника (індикатору) та рахунку. Агреговані показники для оцінювання сталого розвитку та забезпечення сталого миру (індекси сталого розвитку, Індекс крихкості держави, Барометр конфліктів, Глобальний індекс миру, Індекс війни тощо).

Тема 2 Конфлікти та глобальні проблеми сучасного світу в контексті сталого розвитку

Глобальні загрози та забезпечення сталого миру. Поняття глобалізації. Сутність та фактори процесу глобалізації сучасного суспільства. Глобалізація, загострення конкуренції та міжнародні конфлікти. Глобальні ризики забезпечення сталого розвитку. Глобальні екологічні ризики на шляху до сталого розвитку. Глобальні соціальні загрози людству. Глобальні та регіональні соціальні конфлікти. Класифікація та термінологія глобальних загроз за методологією Світового економічного форуму. Інтенсивність конфліктів: методологія Гайдельберзького інституту дослідження міжнародних конфліктів. Фактори соціальної консолідації.

Глобальна загроза зміни клімату. Концепція планетарних меж Йохана Рокстрема. Промислові революції та проблема зростання викидів CO₂. Глобальне потепління та його наслідки. Загроза втрати біорізноманіття. Проблема нестачі питаної води у світі. Кліматична міграція.

Бідність і нерівність як джерела та першопричини глобальних соціальних конфліктів. Диспропорції соціально-економічного розвитку суспільства. Взаємозв'язок проблем бідності та соціальної нерівності з глобальними екологічними та економічними диспропорціями. Бідність як соціальний феномен. Особливості вимірювання бідності та нерівності.

Тема 3 Проблеми забезпечення сталого економічного розвитку

Стале управління ресурсами. Лінійна та багатооборотна економіка. Загрози сировинної економіки. Ресурсне прокляття. Дилема зростання. Декаплінг як ключовий принцип зеленої економіки. Екологічна крива Кузнеця. Концепція антизростання. Декаплінг тиску на оточуюче середовище, ресурсний декаплінг. Сучасні тенденції в розвитку економіки: біоекономіка, careconomy, зелена економіка. Школи кругової економіки: поняття біомімікрії, природного капіталізму та синьої економіки.

Тема 4 Соціальна відповідальність в контексті забезпечення сталого миру

Соціальна відповідальність і запобігання конфліктам. Поняття соціальної відповідальності: історія, суть та принципи. Соціальна безвідповідальність як фактор виникнення конфліктів. Моделі соціальної відповідальності. Форми та види соціальної відповідальності. Суб'єкти соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність бізнесу як фактор забезпечення сталого розвитку суспільства. Корпоративна соціальна відповідальність. Державно-приватне партнерство у забезпеченні соціальної відповідальності.

Демократія та автократія у системі запобігання конфліктам. Ефективність політичних режимів у подоланні криз. Якість управління та довіра до влади. Демократія участі в цифрову епоху: еволюція ідеї. Постбюрократичне управління та прозорість. Використання відкритих даних у демократичному врядуванні.

Управління задля сталого розвитку. Соціально-відповідальна держава. Еволюція концепції Good governance як засадничої концепції сучасного управління державою на засадах сталого розвитку. 12 принципів доброго демократичного врядування на

місцевому рівні. Прозорість та підзвітність у забезпеченні діалогу влади та громади. Цифрові технології у забезпеченні прозорого діалогу. Корупція та шляхи її подолання. Конфлікт інтересів та шляхи його уникнення. Концепція *failed state*: причини та ознаки крихкості держави.

Сталість та соціальні дилеми: Соціальні дилеми та соціальний компроміс. Соціальні дилеми та способи їх вирішення. Діалектика кооперативного та індивідуального вибору. Геоетичні дилеми. Ресурсні дилеми, дилеми суспільного блага, дилема «нероби». Проблеми користування спільним благом. Концепція “Трагедія спільного” в дослідженнях Елінора Остром та Гаррета Гардіна. Дилема зростання.

Діалог у досягненні суспільної консолідації. Поняття фасилітованого діалогу. Кроки проведення діалогу. Діалог у громадах: місцеве самоврядування та сталий мир. Методики попереднього аналізу та оцінювання конфліктної ситуації: етапи, джерела даних. Опитувальні методики в оцінювання конфліктної ситуації на місцевому рівні.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально- методичний посібник. О.Ю. Кононенко. К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с. URL: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/posibnik_Kononenko.pdf
2. Сталий розвиток. Короткий термінологічний словник для магістрів усіх напрямів підготовки [Текст] / Уклад.: М. З. Згуровський, Г. О. Статюха, І. М. Джигирей. – К.: НТУУ "КПІ", 2008. – 52 с. (НТБ ім. Г.І. Денисенка)
3. Бенчмаркінг доброго врядування: практичний посібник / За заг. Ред. А. Гука. – К.: ТОВ “Видавництво “Юстон”, 2018. – 60-с.
4. Методичний посібник «Робота з конфліктами в громадах у процесі децентралізації», OSCE, 2021: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/b/479278.pdf>

Додаткова література

(факультативно / ознайомлення)

5. Україна: шлях до консолідації суспільства: національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, Ю.П. Богуцький, Е. М. Лібанова, О. М. Майборода та ін. ; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К. : НАН України, 2017. – 336 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/national_report_230.pdf
6. Аналіз сталого розвитку — глобальний і регіональний контексти / Міжнар. рада з науки (ISC) та ін.; наук. кер. проекту М. З. Згуровський. — К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. — Ч. 1. Глобальний аналіз якості і безпеки життя (2019). — 216 с. URL: <http://wdc.org.ua/sites/default/files/SD2019-P1-FULL-UA.pdf>
7. Аналіз сталого розвитку — глобальний і регіональний контексти / Міжнар. рада з науки (ISC) та ін.; наук. кер. проекту М. З. Згуровський. — К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. — Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку (2019). — 112 с. URL: <http://wdc.org.ua/sites/default/files/SD2019-P2-FULL-UA.pdf>
8. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий (2020–2030 роки) часові горизонти / наук. Керівник проекту акад. НАН України М. З. Згуровський / Бойко Т.В., Джигирей І.М. та ін. // Міжнародна рада з науки (ICSU); Комітет із системного аналізу при Президії НАН України; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України і МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. — Київ: НТУУ «КПІ», 2015. URL: <http://wdc.org.ua/sites/default/files/WDC-IASA-FORSIGHT-UA.pdf>

Інформаційні ресурси

9. Sustainable development knowledge platform [Electron. resource] / UN. — Access link: <https://sustainabledevelopment.un.org>

10. Публікації ООН в Україні [Електрон. ресурс] / ООН в Україні. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukrainepublications>
11. Публікації ПРООН в Україні [Електрон. ресурс] / ПРООН в Україні. – Режим доступу: <https://issuu.com/undpukraine>
12. Сталий розвиток для України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://sd4ua.org>
13. Good Governance in Sustainable Development [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://sustainabledevelopment.un.org/partnership/?p=1545>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 18 годин лекцій та 18 годин семінарських занять, а також виконання модульної контрольної роботи у відповідності до структури курсу за 4 основними темами.

Семінарські заняття зорієнтовані та ініціювання та підтримку дискусій довкола проблем, винесених на обговорення. За запропонованим викладачем планом заняття здобувачі освіти здійснюють огляд наукової та навчальної літератури та беруть участь у обговоренні, яке модерується викладачем.

Термін виконання (тиждень)	Назви розділів і тем
Тема 1 Становлення концепції сталого розвитку: витоки ідеї, реакція та рішення світового співтовариства	
1	Лекція 1. Передумови виникнення концепції і визначення поняття «сталий розвиток». Співвідношення понять “сталий розвиток” та “сталий мир”.
2	Семінарське заняття 1. Робота з проблемною ситуацією: демографічна криза в Україні та політика національної ідентичності – погляд в майбутнє. Обговорення меж виникнення конфліктів в умовах відновлення людського капіталу в Україні.
3	Лекція 2. Метрика сталого розвитку та сталого миру.
4	Семінарське заняття 2. Оцінювання рівня миролюбивості суспільства в індексах та індикаторах.
5	Лекція 3. Джерела та якість даних для метрики сталого розвитку.
6	Семінарське заняття 3. Україна в системі метрик конфліктності та консолідованості суспільства.
Тема 2 Глобальні проблеми сучасного світу в специфічних поняттях	
7	Лекція 4. Глобальні загрози та забезпечення сталого миру
8	Семінарське заняття 4. Глобальна загроза зміни клімату. Клімат, економіка, суспільство: робота із проблемною ситуацією.
9	Лекція 5. Глобальні ризики та загрози
10	Семінарське заняття 5. Бідність і нерівність як джерела та першопричини глобальних соціальних конфліктів. Вивчення кейсу «Нордична винятковість у збалансуванні інтересів держави та громадян». Модульна контрольна робота за темами 1 та 2
Тема 3. Проблеми забезпечення сталого економічного розвитку	
11	Лекція 6. Виклики та проблеми сталого керування ресурсами
12	Семінарське заняття 6. Дилема зростання та стале керування ресурсами. Основи багатооборотної економіки
Тема 4 Соціальна відповідальність в контексті забезпечення сталого миру	
15	Лекція 7. Соціальна відповідальність і запобігання конфліктів

Термін виконання (тиждень)	Назви розділів і тем
16	Семінарське заняття 7. Демократія чи автократія: які режими більш ефективні у забезпеченні належної якості життя населення. Робота із проблемною ситуацією.
17	Лекція 8. Управління задля сталого розвитку
	Семінарське заняття 8. Крихка держава: роль громадянського суспільства та владних інституцій у запобіганні конфліктів
	Лекція 9. Сталість та соціальні дилеми
18	Семінарське заняття 9. Соціальні дилеми та соціальний компроміс. Фасилітований діалог у запобіганні конфліктів. Модульна контрольна робота за темами 3 та 4

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента охоплює такі складники як підготування до поточних опитувань, підготування до семінарських занять, зокрема підготування доповіді та співдоповіді, електронних коротких інформаційних звітів у вказаний викладачем термін, підготування до модульної контрольної роботи.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять. Відсутність на аудиторному занятті не передбачає нарахування штрафних балів, оскільки фінальний рейтинговий бал студента формується виключно на основі оцінювання результатів навчання. Разом з тим, обговорення результатів виконання тематичних завдань, а також презентація / публічний виступ та участь у обговореннях та доповнення на семінарах оцінюватимуться під час аудиторних занять.

Для активної участі у роботі семінару студент готується за рекомендованою викладачем до певного семінарського заняття літературою. Участь у роботі семінару також передбачає підготування однієї доповіді та однієї співдоповіді у межах усіх занять.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен студент має право відпрацювати пропущені з поважної причини (лікарняний, мобільність тощо) заняття за рахунок самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Студент може підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Студенти мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Календарний контроль проводиться з метою підвищення якості навчання студентів та моніторингу виконання студентом вимог силабусу.

Критерій		Перший календарний контроль	Другий календарний контроль
Термін календарного контролю		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання позитивної оцінки	Поточний рейтинг	≥ 10 балів	≥ 30 балів

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь в ході вивчення дисципліни «Інклюзивне зелене зростання» може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань студентам може бути рекомендовано звернутися до англомовних джерел.

Призначення заохочувальних та штрафних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання сума всіх заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали оцінювання.

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Написання наукової статті самостійно або у співавторстві	5-10 балів	-	-
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	5-10 балів	-	-
Організування й участь у заходах з поширення інформації про Цілі сталого розвитку в Україні з отриманням сертифікату (http://sdg.org.ua/)	5-10 балів	-	-

Підготування до семінарських занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи студентів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

Опанування дистанційних курсів. За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонент в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестрова атестація проводиться у вигляді заліку. Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна рейтингова система та університетська шкала.

Поточний контроль: фронтальні опитування, участь у роботі семінарів, доповідання, електронне звітування, МКР.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Якщо семестровий рейтинг більше 60 балів студент може не виходити на залікову контрольну роботу, а отримати оцінку у відповідності до досягнутої кількості балів.

Модульна контрольна робота. Кожна з двох частин модульної контрольної роботи містить два відкритих запитання. За розгорнуту та аргументовану відповідь на питання студент отримує від 10 до 6 балів, за стислу без наведення релевантних підтверджень – від 5 до 1 бала, за невірну – 0 балів.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Разом
1.	Презентація й публічний виступ, участь у обговореннях та доповнення	60%	3	20	60*
2.	Модульна контрольна робота	40%	40	1	40
	Разом				100

Для отримання заліку з навчальної дисципліни потрібно мати рейтинг не менше 60 балів. Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку, виконують залікову контрольну роботу.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Методи та форми навчання включають не лише традиційні університетські форми взаємодії: лекції та семінарські зайняття, - а також елементи роботи в командах, брейншторму та групових дискусій. Окрім того, для забезпечення практичної компоненти навчання під час занять застосовуються елементи гейміфікації навчання (симуляційні ігри), а також метод вивчення кейсів. Комунікація з викладачем будується за допомогою використання інформаційної системи «Електронний кампус», платформи дистанційного навчання «Сікорський», а також такими інструментами комунікації, як електронна пошта або месенджери. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань.

Факультативне навчання. Для кращого розуміння засад, принципів та інструментів розбудови сталого миру пропонується проходження онлайн-курсів за веб-посиланнями:

1. <https://coursera.org/learn/sustainable-development>
2. <https://coursera.org/learn/global-sustainable-development>
3. <https://coursera.org/learn/responsible-management>
4. <https://coursera.org/learn/global-sustainability-be-sustainable>
5. <https://coursera.org/learn/sdgbusiness>
6. <https://coursera.org/learn/corp-sustainability>
7. <https://coursera.org/learn/business-case-sustainability>
8. <https://coursera.org/learn/sustainability-through-soccer>
9. <https://coursera.org/learn/greening-the-economy>
10. <https://coursera.org/learn/sustainability>

Виставлення оцінки за контрольні заходи шляхом перенесення результатів проходження онлайн-курсів не передбачено.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

доцент кафедри теорії та практики управління, канд. філос. наук
Акімова Олена Андріївна

Ухвалено:

кафедрою соціології (протокол №12 від 24.05.2024)

кафедрою теорії та практики управління (протокол № 17 від 20.06.2024 р.)

Погоджено Методичною радою університету (протокол № 9 від 26.06.2024)